

Γιάννης Ελαφρός

Η εικόνα του Τσε Γκεβάρα, όπως φιλοτεχνείται από τα κυρίαρχα ΜΜΕ κι ευρύτερα τη συστημική φιλολογία, συχνά παραπέμπει σε έναν μποέμ τυχοδιώκτη, ρομαντικό επαναστάτη, φωτογενές σύμβολο μιας περασμένης εποχής και τελικά λούζερ, ηττημένο από τις αυταπάτες του στα βουνά της Βολιβίας. Βολεύει μια παρόμοια προσέγγιση, που κρατά την εικόνα (που πουλάει εξάλλου) αδειάζοντας την από περιεχόμενο. Κι όμως, ο Τσε ήταν γέννημα της νικηφόρας κουβανέζικης επανάστασης. Και σαν όνομα (είναι οι κουβανοί που δίνουν αυτό το τρυφερό παρατσούκλι στον Ερνέστο Γκεβάρα) αλλά και σαν συγκεκριμένη επαναστατική συγκρότηση.

Μπαίνοντας στη φλεγόμενη δεκαετία του '60 ο Τσε Γκεβάρα (στο πλαίσιο της κουβανέζικης επανάστασης και σε αλληλεπίδραση με τον Φιδέλ) προσεγγίζει και αναπτύσσει μια συνολική διεθνή επαναστατική τακτική, με κύρια έμφαση την αμερικανική ήπειρο, αλλά και την Αφρική και την Ασία, που συγκλονίζονταν από αντιαποικιακά και αντιιμπεριαλιστικά κινήματα και εξεγέρσεις. Εκφράζει μια γνήσια επαναστατική αντίληψη κόντρα στις θλιβερές θεωρίες της «ειρηνικής συνύπαρξης των δύο συστημάτων» και του «ειρηνικού δρόμου για το σοσιαλισμό» που διαμόρφωνε η άρχουσα τάξη των εκμεταλλευτικού «υπαρκτού σοσιαλισμού» και η ρεφορμιστική ηγεσία των δυτικών ΚΚ. Σε μια περίοδο μεγάλων διαφωνιών μεταξύ ΕΣΣΔ, Κίνας και Γιουγκοσλαβίας, ο Γκεβάρα αναζητεί μια διεθνή επαναστατική τακτική, που να ενοποιεί τις μαχόμενες δυνάμεις των λαών απέναντι στον ιμπεριαλισμό, πρώτα και κύρια τον αμερικάνικο.

Πρώτο, ξεκαθαρίζει ότι βασικός σκοπός του κινήματος δεν μπορεί να είναι τίποτα άλλο από την ανατροπή του συστήματος, με αρχή την συντριβή του αστικού κράτους, από ένα συνδυασμό ένοπλης πάλης και μαζικής εξέγερσης του εργατικού - λαϊκού κινήματος.

Δεύτερο, σε μια περίοδο που άνθιζαν οι θεωρίες για εθνικοαπελευθερωτικούς αγώνες και ενδιάμεσα στάδια και πολλοί ανακάλυπταν την δυνατότητα συμμαχίας με την «εθνική αστική τάξη» (ειδικά στα ΚΚ της Λατινικής Αμερικής, που είχαν ανακαλύψει πρώτα τον ...ευρωκομμουνισμό), ο Τσε τόνιζε πως «η πραγματική απελευθέρωση των λαών θα πάρει αναπόφευκτα στην Αμερική τα χαρακτηριστικά σοσιαλιστικής επανάστασης. Οι εθνικές αστικές τάξεις δεν είναι πια καθόλου ικανές -αν ήταν και ποτέ- να αντιταχθούν στον ιμπεριαλισμό και αποτελούν τώρα την οπισθοφυλακή του. Δεν υπάρχουν πια να γίνουν άλλες αλλαγές: ή σοσιαλιστική επανάσταση ή καρικατούρα επανάστασης». Ταυτόχρονα, περιγελά τον κοινοβουλευτικό κρετινισμό. «Μια εκλογική νίκη από δω κι από κει& μια εκλογή που χάνεται για λίγους ψήφους& μια απεργία που κερδίζεται, δέκα που χάνονται& ένα βήμα μπροστά δέκα πίσω& Γιατί αυτή η σπατάλη της λαϊκής ενέργειας; Για έναν και μοναδικό λόγο: υπάρχει μια τρομερή σύγχυση ανάμεσα στους στόχους τακτικής και στρατηγικής», έγραφε.

Τρίτο, αναζητά ένα δρόμο κλονισμού της κυριαρχίας του ιμπεριαλισμού. Σε μια κρίσιμη στιγμή, καθώς ο αγώνας του Βιετνάμ έχει ματώσει τις ΗΠΑ, ρίχνει το σύνθημα για «ένα, δύο, τρία, πολλά Βιετνάμ», με μήνυμά του στην Τριηπειρωτική συνάντηση το 1967. Είναι μια συγκεκριμένη πρόταση κλιμάκωσης και γενίκευσης του αντιιμπεριαλιστικού αγώνα, που βεβαίως δεν βρίσκει ανταπόκριση σε Μόσχα και Πεκίνο. Ο Τσε αναζητεί ένα δρόμο γενίκευσης της επαναστατικής πάλης. Η αποστολή στο Κουγκό είναι ένα πείραμα, που καταλήγει σε παταγώδη αποτυχία («όταν ένας λαός δεν θέλει να απελευθερωθεί δεν γίνεται τίποτα», θα γράψει ο Τσε). Έχει το ρεαλισμό να το αντιληφθεί, οι κουβανοί διεθνιστές αποχωρούν.

Η αποστολή στη Βολιβία δεν είναι μια ρομαντική φυγή από την Κούβα, αλλά η αγωνιώδης προσπάθεια για μεταλαμπάδευση της επανάστασης στη Λατινική Αμερική. Η επιλογή δεν είναι τυχαία: μια χώρα με ιδιαίτερα ανεπτυγμένο και σκληροτράχηλο εργατικό κίνημα, στο κέντρο της νότιας Αμερικής. Στον πρόλογο στην πρώτη έκδοση του Ημερολόγιου της Βολιβίας (1968) ο Φιντέλ Κάστρο κατακεραυνώνει τους

«ψευτοεπαναστάτες, τους οπορτουνιστές και τους τσαρλατάνους όλων των ειδών, που θεωρούν τους εαυτούς τους μαρξιστές και κομμουνιστές και δεν δίστασαν να πουν πως ο Τσε απατήθηκε, πως ήταν τυχοδιώκτης ή -οι λιγότερο επιθετικοί- πως ήταν ιδεαλιστής. Είναι το κύκνειο άσμα, λένε, του ένοπλου αγώνα στη Λατινική Αμερική. Αυτά τα αξιοθρήνητα πλάσματα δεν κοκκινίζουν καν στη σκέψη πως η επιχειρηματολογία τους συμπίπτει με τη θέση των πιο αντιδραστικών ολιγαρχικών και του ιμπεριαλισμού».

Βεβαίως, ο Τσε δεν μπόρεσε να δώσει απάντηση στα θεμελιώδη ζητήματα που έθεσε με το σύντομο πέρασμα μιας φλεγόμενης ύπαρξης. Σημαντικές πλευρές της προσέγγισής του τίθενται αντικειμενικά με άλλους όρους, όπως η λογική της ένοπλης επαναστατικής εστίας, πρωτίστως σε αγροτική περιοχή. Αλλά η αναζήτηση επαναστατικών απαντήσεων, όχι μόνο στη θεωρία αλλά και στη (δική του) πράξη, είναι το ποιοτικό διαφορετικό και το αντίθετο με τον υποταγμένο κομφορμισμό, μιας Αριστεράς κατοικίδιο του συστήματος.

Η ακατάβλητη γοητεία του Τσε αναβλύζει από το ασίγαστο πάθος του κομμουνισμού, από τη διαρκή και αιρετική επαναστατική τοποθέτηση.

Πηγή: **ΠΡΙΝ**